

**РОЛЬ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ
В НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ**
(присвячена Всесвітньому Дню Землі)

**МАТЕРІАЛИ ІІ-ї МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

20 березня 2020 р.

Херсон, ХДАЕУ

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний
університет**

**Факультет водного господарства,
будівництва та землеустрою**

Кафедра науки про Землю

**РОЛЬ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ
В НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ**

(присвячена Всесвітньому Дню Землі)

Збірник матеріалів

II-ї Міжнародної науково-практичної

конференції

20 березня 2020 року

Херсон – 2020

Роль наук про Землю в народному господарстві: стан і перспективи (присвячена Всесвітньому Дню Землі). Збірник матеріалів II-ї Міжнародної науково-практичної конференції. – Херсон: ХДАЕУ, 2020. - 291 с.

У збірнику викладено матеріали, розглянуті на пленарному засіданні II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Роль наук про Землю в народному господарстві: стан і перспективи».

Розглянуті актуальні питання теоретичних і практичних аспектів розвитку наук про Землю в Україні і за кордоном, сучасні методи дослідження Землі та її геосфер, космічний моніторинг геосистем та кризових явищ, особливості управління водними і земельними ресурсами в суспільному виробництві, охорона ґрунтів від деградаційних процесів, способи утилізації твердих побутових відходів.

Рекомендується науковцям, громадським діячам, викладачам, аспірантам, студентам.

Редакційна колегія не несе відповідальність за достовірність поданих матеріалів.

4. Екологічні проблеми землеробства : за ред. І.Д.Примака. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 455 с.

СОБОЛЬ О.М.

к.с.–г.н., доцент

БОЙКО С.С.

магістрант

Херсонський державний аграрно-економічний університет

УДК: 504.054:636

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ КОНЬРСТВА НА СТАН ҐРУНТІВ ТА РОСЛИННИЙ ПОКРИВ

Актуальність. В екологічній ситуації Херсонської області останні 15 років виявилися найбільш складними, оскільки в ряді випадків були зруйновані механізми забезпечення роботи систем зрошення, вертикального дренажу, водоочищення, уловлення газопилових фракцій, утилізації відходів тощо. Широкомасштабне зрошення викликало послідовну низку інших змін ґрунтоутворюючого, водообмінного і геоморфологічного характеру: засолення ґрунтів, підняття рівня ґрунтових вод у неогеновому горизонті, депресивні просідання паралельної розробки заходів із нівелювання негативної дії вказаного чинника.

Тобто, землеробство стало ще більш виснажливим, що спричиняє значні втрати не тільки для агроценозів, але навіть і для територій, які, вочевидь, доведеться залишити для природної ренатуралізації [1].

Випасання тварин, зокрема, коней належить до проблематичних форм землекористування. В одних місцях земної кулі воно призвело до руйнації первинних екосистем і утворення на їх місці пустель і напівпустель, а в Європі до формування специфічних ландшафтів (високогірні райони) та до збіднення флористичного різноманіття.

Хоча випасання коней належить до древньої форми землекористування, вивчення наслідків його впливу на екосистеми ще й дотепер не цілком відомі. Особливо актуальні ці питання для сучасного аматорського конярства, коли

випас коней може відбуватися як на пасовищах, так і в парковій зоні міст та селищ [2].

Кінь – важка тварина (важить в середньому 500–700 кг). При випасі коней ґрунт ущільнюється і, отже, порушується його структурованість, що призводить до зниження вологопроникнення. При цьому вологолюбні рослини також випадають з травостою. Сильне витоптування рослинності і ущільнення ґрунту погіршує підріст дерев. У чагарників і дорослих дерев починають зсихати верхівки, вони легко уражаються грибковими захворюваннями і шкідниками. Коні інтенсивно поїдають певні види трав, що призводить до поширення не з'їжджених рослин. На пасовищах і левадах розростаються чемериця, шавель, кропива, щучка хвощ польовий.

Різко знижується велика кількість цінних у кормовому відношенні бобових (наприклад, конюшини), злаків (наприклад, вівса, ячменю). Багато рослини не встигають зацвісти і дати насіння. Зменшується кількість видів, спрощується рослинний біоценоз. Багаторічні трави заміщаються однорічними рослинами, кореневі системи яких розвинені слабше. Крім того, коні виїдають листя на деревах і чагарниках, сильно ушкоджують стовбури дерев і гілки. Ґрунт, що не стримується корінням однорічних рослин, починає розмиватися потоками води або видувається вітром [3].

Мета дослідження полягала у визначенні особливостей випасання коней на стан ґрунтового покриву та рослинності в паркових зонах м. Херсон, для чого було поставлено ряд завдань;

- проаналізувати екологічні ефекти спостерігаються під час стохастичного випасання коней;
- визначити, як випасання коней впливає на біотичне різноманіття.

Результати дослідження. Отже, екологічна ситуація в кінних заводах, клубах та інших суб'єктах конярства визначається співвідношенням іпогенних, антропогенних, біотичних і абіотичних екологічних факторів. Беручи до уваги негативні фактори впливу навколишнього середовища і людини на популяції коней, необхідно впроваджувати практичні заходи на

кінних заводах, у кінноспортивних школах і секціях, господарствах, в яких знаходяться коні.

Основна мета цих заходів – забезпечити здоров'я коней і умови їх нормального утримання, використання і відтворення. Особливо актуальне це питання для аматорських організацій, які знаходяться. Як правило, в межах міста. В цьому випадку заготівку сіна і зеленої маси слід проводити в екологічно безпечних районах (сквери, сади, парки).

У літній час необхідно систематично практикувати випас коней в руках, при цьому здійснюється контрольований випас і значно економляться дорогі корми. Напроти, в результаті неконтрольованого інтенсивного випасу можливі негативні екологічні наслідки, наприклад, витоптування рослинності (газонів, посівів та ін.). При цьому травмуються надземні органи рослин. Пошкоджені рослини, як правило, випадають з травостою (гинуть).

Володіючи рядом специфічних морфологічних і фізіологічних властивостей, коні виступають у якості як спеціалізованих травоядних і руйнівників степової повсті. Їх вплив на рослинний покрив виявляється менш згубним, ніж рогатої худоби. Коні органічно вписуються в харчові ланцюги і підвищують біорізноманіття спільноти. Вони володіють незаперечною перевагою при заселенні відкритих степових ландшафтів.

Виходячи з вищезазначеного, екологічні проблеми в конярстві і кіннозаводстві розглядаються у таких напрямках:

1. Вплив біоценозу (співтовариства коней) на навколишнє середовище (іпогенний екологічний фактор).
2. Вплив біоценозу (співтовариства коней) на людину (іпогенний екологічний фактор).
3. Вплив навколишнього середовища на популяції коней (біотичні і абіотичні екологічні фактори).

В наших дослідженнях ми вивчали навантаження при випасі коней 2 міських суб'єктів конярства - Херсонської обласної громадської організації

«Федерація кінного спорту» та Херсонського міського молодіжного клубу любителів коней «Кентавр».

На всіх пасовищах навантаження не перевищувало 1,7 особини/га. Враховуючи те, що навантаження тварин при стохастичному випасі на площу було нерівномірним, на основі комплексних показників (характеру рослинності – перевага розквітлих видів, щільності ґрунту, малих за розміром вільних від рослин ділянок землі, особливостей мікрорельєфу, характеру і часу переміщення худоби) виділено три зони навантаження на пасовищі: висока, середня і низька.

Найвищі показники щільності 0-30-сантиметрового шару ґрунтів паркової зони відмічено для зони високого навантаження (1,12–1,21 г/см³), дещо нижчі - для зони середнього навантаження (1,06–1,18) і найменші - для зони низького навантаження (1,05–1,11 г/см³).

Також було відмічено певні особливості щодо біорізноманіття рослин. Так, у зоні сильного навантаження на одному квадраті 50х50м нараховано у середньому 21 вид рослин, у зоні середнього навантаження - 29, а у зоні слабкого – 36.

Не виявлено залежності виявлена між зонами навантаження і кількістю квіток рослин на 1м². У зонах сильного навантаження середня кількість квіток була майже такою ж, як у зонах середнього і слабкого навантажень. На 1м² у зоні сильного навантаження припадало від 6 до 14 квіток, середнього навантаження – від 5 до 12, слабкого – від 4 до 11 квіток.

Висновок. Екологічні проблеми ведення конярства включають вплив співтовариства коней на навколишнє середовище, вплив співтовариства коней на людину та вплив навколишнього середовища на популяції коней. Основною проблемою є саме вплив співтовариства коней на навколишнє середовище, оскільки будь – яка технологія утримання коней передбачає використання пасовищ.

В дослідженнях впливу випасу коней 2 суб'єктів конярства на біорізноманіття рослин та щільність ґрунтів було виявлено, що навантаження

не перевищувало 1,7 особини/га, щільність ґрунтів та видове біорізноманіття рослин мали певну залежність від зони навантаження на пасовищі, в той час як кількість квітучих рослин практично не залежала від пресингу випасання коней.

Література

1. Предместніков О.Г. Сучасна екологічна ситуація на Херсонщині та можливі шляхи розв'язання проблемних питань URL: http://eco.ks.ua/ecologic_situation.htm

2. Зачиняев Я. В. Экологические проблемы современного животноводства. (на примере коневодства) URL: <https://docplayer.ru/31133872-Zachinyaev-yaroslav-vasilevich-ekologicheskie-problemy-sovremennogo-zhivotnovodstva-na-primere-konevodsta>

3. Ковальчук Н.А. Экологические проблемы в коневодстве // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького . 2016. №2-2 (67). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekologicheskie-problemy-v-konevodstve>.

СОБОЛЬ О.М.

к.с.–г.н., доцент

ЛИХОВИД Т.Р.

магістрант

Херсонський державний аграрно-економічний університет

УДК: 628:636.1:546

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОГЕОЦЕНОЗІВ ПРИ ВЕДЕННІ ГАЛУЗІ КОНЯРСТВА

Актуальність. Сільське господарство України – найбільш природомістка галузь, яка використовує 41,6 млн. га сільськогосподарських угідь (68,9% території України). Воно є одним із найбільших споживачів води, оскільки тут витрачається 36% її загального споживання по країні. У сільському господарстві України існує низка проблем екологічного характеру до яких слід